

Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego dla uczniów
szkół podstawowych województwa śląskiego
w roku szkolnym 2026/2027
w Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 4 w Rybniku

I. Zakres umiejętności

Umiejętności wymagane od uczestników Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego opisane są w podstawie programowej dla przedmiotu język polski dla szkoły podstawowej – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356, ze zm.) oraz wynikają z treści wykraczających poza podstawę programową, ujętych w poniższym wykazie treści.

II. Zakres treści

Zakres treści Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego jest zgodny z treściami podstawy programowej dla przedmiotu język polski dla szkoły podstawowej.

Uczeń:

1) Określa:

- a) tematykę oraz problematykę utworu,
- b) nadawcę i odbiorcę (adresata wypowiedzi).

2) Rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.

3) Wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.

4) Rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.

5) Określa funkcje elementów konstrukcyjnych utworu literackiego, w tym: tytułu, motto, puentę.

6) Przedstawia własne rozumienie utworu i uzasadnia przyjęte stanowisko.

7) Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

8) Objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach.

9) Rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.

10) Rozróżnia gatunki epiki, takie jak: powieść, opowiadanie, dziennik, pamiętnik, przypowieść, nowela.

11) Określa cechy powieści: obyczajowej, współczesnej, podróżniczej, młodzieżowej.

12) Wskazuje elementy dramatu jako rodzaju literackiego: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog.

13) Analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne: obraz, plakat, grafika, fotografia, przedstawienie teatralne.

14) Zna pojęcie komizmu oraz dostrzega jego funkcje.

15) Rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne pochodzenia mitologicznego,

rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

16) Rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.

17) Odróżnia informacje o faktach od opinii.

18) Porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.

19) Wskazuje związek treści utworu z tekstem graficznym.

20) Wyodrębnia obrazy poetyckie w utworach lirycznych.

21) Charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów.

22) Rozpoznaje metaforę (ożywienie, uosobienie), porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, aluzję literacką, paralelizm i określa ich funkcje.

23) Wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren.

24) Wyróżnia rodzaje rymów: męskie, żeńskie, parzyste/sąsiadujące, okalające, krzyżowe.

25) Omawia budowę wiersza, rozróżnia wiersz sylabiczny, wolny i biały.

26) Rozróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.

27) Dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich rolę w utworach literackich.

2. Kształcenie językowe.

Uczeń:

1) Rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące.

2) Rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe.

3) Buduje wskazane w punktach 1) oraz 2) wypowiedzenia i je przekształca.

4) Rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy.

5) Wskazuje i tworzy różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników.

6) Rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy i określa ich funkcje składniowe w wypowiedzeniu.

7) Rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennej części mowy.

8) Stopniuje przymiotniki i przysłówki.

9) Oddziela temat fleksyjny od końcówki, wskazuje oboczności.

10) Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej.

11) Odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”).

12) Rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście.

13) Poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym.

14) Stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi.

15) Wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.

16) Rozpoznaje rodzinę wyrazów, rdzeń, tworzy wyrazy pochodne.

17) Dokonuje analizy słowotwórczej wyrazów – wskazuje podstawę słowotwórczą i formant, określa funkcje formantów, w tym tworzy zdrobnienia i zgrubienia.

18) Rozumie, na czym polega błąd językowy i potrafi go skorygować.

3. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- 1) Tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis (w tym opis przeżyć wewnętrznych), list prywatny, rozprawka, kartka z dziennika, recenzja, zaproszenie, podziękowanie.
- 2) Redaguje wypowiedź w oparciu o podaną lekturę oraz własne doświadczenia czytelnicze.
- 3) Stosuje odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję.
- 4) W sposób rzeczowy argumentuje swoje stanowisko, zgadza się z cudzymi poglądami lub z nimi polemizuje.
- 5) Odróżnia argument od przykładu.
- 6) Funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne.
- 7) Wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach, w tym zasady ortografii i interpunkcji.